GIÁO LỊCH MƯỜI MỘT — SỐ LỊCH 1888 — NGÀY LỊCH BAY 7 JUILLET 1923

Trung Bắc Tân Văn

中北新聞

MỖI NGÀY RA MỘT SỐ

DEPOT LEGAL INDOCHINE No 1140

	HANOI						
	Bản đặc biệt dành riêng cho các nhà buôn bán lẻ	Người đem đến nhà	Gửi về tỉnh	Gửi về Trung-kỳ và Ai-lao	Nam-kỳ và Cao-miên thuộc địa Pháp	Ngoại-quốc
Một năm.	6 $ 00	6 $ 90	6 $ 30	6 $ 30	6 $ 60	12 $ 00
Các công-sở	»	8. 00	8. 00	8. 00	9. 00	»
Sáu tháng .	3. 00	3. 50	3. 20	3. 20	3. 30	6. 00
Ba tháng .	1. 50	1. 75	1. 60	1. 60	1. 65	3. 00
Một tháng .	0. 50	0. 60	0. 55	0. 55	0. 60	1. 00

Les abonnements partent du 1er et du 16 de chaque mois

Toutes les lettres destinées à la rédaction doivent être adressées au directeur
61-63, Rue du Coton, Hanoi

Fondateur : F. H. SCHNEIDER
Directeur : NGUYỄN-VĂN-VĨNH
Rédacteur en chef : PHẠM-HUY-LỤC
Administrateur gérant : NGUYỄN-V-LUẬN

Adresse télégraphique :
TRUNG-BẮC-TÂN-VĂN HANOI
TÉLÉPHONE N° 180

ANNONCES
Décomptées à raison de 3 lignes au centimètre de hauteur, sur 0m 065 de large.
1re page — Une seule insertion. . . . : 0 $ 30 le c/m.
1re page — Par contrat annuel
Par centimètre et par insertion. . . . . : 0 $ 15 le c/m.
Réclame dans la 1re page. . . : 2 $ la ligne.
Annonces judiciaires et légales. 1 $ 50 le c/m.
On taille à forfait pour les contrats importants.

Giải thưởng văn-chương ở Hàn-lâm-viện bên nước Pháp

Có tin điện-báo vừa rồi thuật cho ta biết rằng ở Hàn-lâm-viện bên nước Pháp mới phát một cái giải thưởng văn-chương cho một nhà văn-hào có tiếng bên Pháp đã từng tận tuỵ về sự nghiệp trước thuật rất nhiều. Một cái vận sự trong văn-đàn truyền đến nước ta lại chính là một cái nước đương bắt đầu cổ võ về văn-chương, cái nền móng quốc-văn gây dựng còn đương độ ngàn ngang, kẻ trí-thức trong nước đều hộn tẩu hô-hào, để xướng cái thịnh-nghiệp văn-chương, cho nước nhà may ra một mai sau này cũng có được một cái đặc-sắc văn-chương góp một chiếu ngồi trong đám làng văn thế-giới, những người đã cầm nỗi ngòi bút, viết nỗi câu văn, ai cũng có một cái hy-vọng rất nồng-nàn, rất ngông cuồng, muốn được cùng các bậc văn-hào thế-giới đời nay nối gót theo chân, cùng tri-sính trong chỗ trường văn trận bút; vậy tạ không thể đừng được không trông người mà ngẫm đến ta, đem cái giá-trị văn-chương của Pháp mà so sánh với cái giá-trị văn-chương mình, rồi suy-cứu đến cái nguyên-nhân vì đâu mà văn-chương Pháp được chóng phát đạt tân-tới như bây giờ, vì đâu mà văn-chương mình xuất-hiện đã từ mấy thế kỷ nay, từ lúc cụ Hàn-Thuyên khởi xướng làm thơ phú bằng quốc-văn về đời Trần, đến bây giờ văn-chương mình mới gọi là có phôi-thai mà văn-thể vẫn chưa nhất-định, văn-pháp vẫn chưa chỉnh-lý, văn-liệu vẫn chưa phong-phú, văn từ vẫn chưa lưu-lệ, sách vở ăn hành vẫn chưa có bao nhiêu, mà cổ được quyển nào, cũng không dám quả tự-tôn mà phô ra với thiên-hạ rằng đây là văn chương của Nam-Việt ta, cũng có thể truyền đi khắp thế giới, phiên dịch ra chữ Pháp, chữ Anh, chữ Nga, chữ Nhật, để vào trong thư viện các nước Âu-Mỹ mà cổ được cái địa-vị như của người ta. Than ôi! Cổ-nhân đã nói: Văn-chương quan quốc vận thịnh suy. Một nước hèn kém như nước mình thì làm gì mà văn-chương chẳng suy; một nước khôn lanh như nước Pháp thì làm gì văn chương chẳng thịnh. Cái nguyên-nhân văn-chương Pháp sở-dĩ thịnh mà văn-chương mình sở-dĩ suy, kể ra thì phồn phức trăm mối ngàn đường, đây hãy xin nhân nói chuyện cái giải thưởng văn-chương ở Hàn-lâm-viện bên nước Pháp vừa rồi mà nhận ra được rằng văn-chương Pháp sở dĩ thịnh mà văn-chương mình sở-dĩ suy, vì một đằng có Hàn-lâm-viện chủ-trương cái mẫu mực văn-chương, khích-khuyên cái công-nghiệp văn-chương mà một đằng không có, tưởng cái đó cũng là một cái nguyên-nhân không phải là không trọng-yếu vậy.

Văn-chương cũng như một nghề khác, cũng cần phải có tay thầy thước thợ, cắm câu nảy mực, uốn nắn dẫn dân cho thì mới một ngày một hay, một ngày một tiến được; không nói đâu xa, nói ngay như nước mình học làm văn-chương chữ Tàu thuở trước cũng nhờ về khoảng đời Trần, đời Lê có được những bậc danh-nhân cự-công có vị-vọng, có quyền lực trong xã-hội mà là những tay có văn-chương cự-phách cả; những bậc ấy đứng ra làm mô-phạm cho bọn làng văn, cái vị-vọng, cái quyền-lực của các cụ đã đủ trấn-phục trong đám văn bảo, nên cái văn chương của các cụ cũng thành ra thước ngọc khuôn vàng cho hết thảy mọi nhà bình bút, mà cái khuôn thước đó chính là cái khuôn thước đứng-đắn thì những văn chương hậu khởi dập theo cái khuôn thước ấy tất cũng có phần một ngày một tiến, một ngày một hay. Văn chương Pháp nhờ có cái khuôn thước đứng đắn của hội Hàn lâm, nên trong khoảng có ba, bốn trăm năm nay mà về vang lừng lẫy đều như thế. Quốc-văn ta bây giờ thì lấy đâu làm khuôn thước, khuôn thước đã chưa có, thì ai cầm nổi được ngòi bút tức tự-mệnh là văn-sĩ, ai viết ra câu văn tức tự-phụ là trước thư lập ngôn, thật là láo-nháo chi khươn, còn mong gì phát đạt được nữa.

Và lại việc gì cũng vậy, cũng cần phải có tưởng lệ thì tiến-bộ mới mau. Nói ngay như nghề nông, nghề thương, là những nghề mưu sinh tối thiết của người ta, tưởng còn phải đợi gì tưởng-lệ nữa, mà ta thử coi ở các nước Âu-châu về mấy thế kỷ trước có qua một cái thời-đại thực hành cái chủ-nghĩa trọng nông thì nông-nghiệp mới tinh tiến, thực-hành cái chủ-nghĩa trọng thương thì thương-nghiệp mới bành trướng; huống chi nghề văn-chương là nghề mỹ-thuật, không khéo dùng phương-pháp khích khuyến thì khác gì như cây giống tìn chỗ đất xấu, sao cho nở ngành xanh ngọn, kết quả ra hoa. Văn-chương Pháp nhờ có những cái giải thưởng khích-khuyến luôn luôn nên mới có ngày nay hưng thịnh đến như thế, Quốc-văn ta thì ai mà khích khuyến, đối với quyền lợi trong xã-hội đã không đắc dụng, mà người mình lại thường hay có cái tính bụt chùa nhà không thiêng, coi khinh thường quốc-văn, ghẻ lạnh quốc-văn quá, thậm-chí trong khi giao-tế thù-tạc, kẻ hiểu được giảm ba chữ Hán thì lấy nói chữ Hán làm giỏi, kẻ hiểu được giảm ba chữ Pháp thì lấy nói chữ Pháp làm vinh, quốc-văn mình thật chẳng những không được chút giải thưởng gì gọi là hỏi dạ nước lòng mà lại còn phải chịu khuất chịu nhục bao nhiêu, khiến cho kẻ nhiệt-thành với văn tự nước nhà có lúc cũng đâm buồn đâm chán mà phát ra một tiếng thở dài vẫn nỗi giã tràng xe cát. Phàm vật gì hễ có người chuộng thì nó tự-nhiên tìm đến. Cái vật đã không ai biết chuộng thì dù có e có lúc nó cũng phải tìm đi; tình cảnh quốc-văn ta bây giờ có khác gì thế.

Muốn vãn hồi cái suy-vận cho văn-chương mình thì chỉ có một cách rất công-hiệu mà rất cần-kíp là phỏng theo bên nước Pháp mà tổ-chức ra một cái hội Hàn-lâm vừa chủ-trương cái mẫu mực văn-chương, vừa khích khuyến cái sự-nghiệp văn-chương, việc ấy hội « Khai-trí tiến-đức » đã phát-khởi lên, tưởng những người có chức trách về văn-học nước nhà nên hiệp lực đồng mưu mà cổ-động dẫn mau mau cho thành việc vậy.

T.

Âu-châu điện-tín

VÔ-TUYẾN-ĐIỆN

Bordeaux, ngày 5 và 6 Juillet 1923

Cuộc hội-nghị giảng-hòa Đông-Âu

Sáng ngày hôm thứ tư, M. Rumbold, và M. Montagna đến thăm đại-tướng Pellé ba nhà đại-biểu ấy còn đợi mệnh lệnh của bản chính-phủ.

Hội Vạn-quốc

Sáng ngày hôm thứ tư, viên đại-biểu nước Uruguay đã trình tòa trị-sự bản tờ trình về công việc của liên bang coi việc kiểm duyệt số chi-tiêu của hội Vạn-quốc. Hội Vạn-quốc hết sức thanh giảm các số chi tiêu. Nhân dịp ấy viên đại-biểu nước Pháp là M. Hanotaux có nói hiện nay có hai mươi mốt nước hết sức thanh giảm các số chi-tiêu. Nước Pháp cũng vào số ấy. Ông có nói: « Nghị-viện nước Pháp đang tết cách để làm cho các khoản chi và các khoản thu được thăng bằng. Vậy nước Pháp xin hội Vạn-quốc cũng nên hết sức thanh giảm các số chi-tiêu đi ».

Ngày hôm sau, tòa trị sự nghe M. Apponyi trần thuyết các ý-kiến của nước Hung-gia-lị về việc chánh phủ Lỗ-mã-ni lấy các bất-động-sản của những người ở Transylvanie xin theo dân tịch Hung-gia lị làm của công. Ông xin đem việc ấy lên tòa án quốc-tế xử. M. Tibulesco cũng trần-thuyết cái ý-kiến của nước Lỗ-mã-ni về việc ấy.

Theo như lời Lord Robert Cécil, tòa trị-sự quyết định gửi lời cảm tạ chánh-phủ Pháp về bản tờ trình rất hay của chánh-phủ ấy nói về cái vấn-đề nô-lệ.

Tại Thứ-dân nghị-viện

Thứ-dân nghị-viện vẫn bàn về sự cải-lương chương-trình trung-học, và các số chi-tiêu tạm ứng cho nước Đức.

Tòa Nội-các có xin với các ông trưởng ban về chánh đảng điều-đình để Thứ-dân nghị-viện đầu phiếu về các bản giao-ước Washington trước khi giải tán.

Việc trong các hạt trú binh

Đội tuần-cảnh thành-phố Wetten đã lập xong.

Hội-đồng Đông-minh kiểm-duyệt các xưởng vẫn để cho các mỏ cái gỗ đã dùng được lâu ngày, chứ không phải như lời của người Đức bịa đặt.

Báo *Vorwaerts* có nói hội-đồng quản-trị của đảng Xã-hội định yêu cầu chánh-phủ Đức phải ra tay đối-phó với cái chánh-sách của đảng Quốc-gia.

Các báo nước Đức nói vì các quan Bỉ thi-hành các phương sách trừng-trị tại hai Duisbourg, nên dân Đức lại lo thiếu lương thực. Vì vậy bộ Tham-mưu nước Bỉ có công bố rằng bộ ấy không có nhận được đơn ở đâu kêu về việc ấy cả và việc tải lương-thực vào hạt sông Rhur vẫn được tự-do. Trong ngày 3 Juillet có 353 toa lương-thực đem vào các hạt trú binh, Riêng một hạt về quyền nước Bỉ cũng đã có 148 toa lương-thực, quân lính đến đóng ở mỏ *Friedrich der grosse* tại Herne. Mỏ *Ernestine* ở Rotthausen cũng vậy. Các kho cải gỗ đều bị tịch biên.

Mùa màng ở Pháp

Cứ như tin tức mới đây, thì mùa màng năm nay khá hơn năm ngoái. Ước chừng mùa màng năm nay được tới 75 triệu quintaux, nghĩa là hơn năm ngoái 9 triệu quintaux.

Quan Toàn-quyền Merlin tại Pháp

Mới rồi quan Toàn-quyền Merlin có đến thăm nhà hội-quán hội Đông-pháp ở Paris. Nhà hội-quán bằng đá trắng-hoàng lịch sự, rõ ra một cảnh tượng An-nam ở giữa nơi Kinh-đô Paris. Ông hội-trưởng là M. Cao-văn-Sen, có đọc diễn văn mừng quan Toàn-quyền. Ông có ca-tụng cái chánh-sách của ngài, mà điều cốt-yếu là đãi người theo tối Pháp, nghĩa là đãi một cách quảng đại từ bi. Sau ông có lấy câu phương-ngôn An-nam « Ăn quả nhớ kẻ giồng cây » mà kết luận người An-nam sẽ biết ghi ơn nhớ nghĩa đối với ngài vậy.

Quan Toàn-quyền Merlin đáp lại rất ngọt ngào. Trước nhất ngài nhắc đến công nghiệp của các nhân dân Đông-pháp đã vị nước Pháp mà quyên sinh trong buổi đại-chiến mới rồi. Rồi ngài cảm ơn bọn học-sinh An-nam tòng học tại Pháp, sau này trở về nước sẽ thuật lại những việc trông thấy cho người cùng xứ nghe. Ngài có nói:

Các ông đây tức là người đứng làm trung gian cho hai cái văn-minh tiếp xúc nhau vậy.

Sau tại hội-quán có đặt tiệc trà để khoản đãi quan Toàn-quyền.

Có Hoàng thái-tử Vian-Thụy, quan nguyên khâm-sứ Charles và phu nhân, quan cai-trị Le Fol, MM. de Monlejoye, Capus, Erroiles, Pauvourville, de Saint Félix, Đỗ-hữu-Châu, cùng nhiều các quan chức đến dự tiệc.

Tin Trung-hoa

Ngày 27 Juin 1923

Hương-cảng đặc-điện

Tôn đại-nguyên-soái đã tới Bắc-giang. Diệp-cung-Xước đã nhận chức tài-chính tổng-trưởng.

Khẩn-cấp hội-nghị

Trưa ngày 13, bọn Vương-hoài-Khánh, Tiết-chí-Hành và Niếp-hiếu-Phiên cùng các quân-cảnh yếu nhân đã khai khẩn-cấp nghị hội, để bàn cách duy-trì trị an. Sau có hạ lệnh cho quân-cảnh phải giới nghiêm.

Tin Lê-nguyên-Hồng

Có tin rằng Lê-nguyên-Hồng trước khi xuất kinh, đã hạ lệnh cách chức Trương-thiện-Tăng, cho Lý-sân-Nguyên thay. Lại lấy ấn tổng-thống đem sang Thiên-tân. Cũng đi thì có Lý-sân-Nguyên, Kim-vinh-Viêm và 40 tên vệ-binh. Bọn Cố-duy-Quân, Vương-chính-Đình, Nhan-huệ-Khánh, Tôn-bảo-Kỳ và Phác-khai-Sâm đều đi tiễn-hành.

Tin Vương-thừa Mân

Vương-thừa-Mân nghe tin Lê-nguyên-Hồng đem ấn tổng thống đi Thiên-tân thì tức khắc đem quân phòng xe đuổi theo để ngăn trở.

Tin Nhiếp-hán-Tường

Nhiếp-hán-Tường đã từ chức Bí-thư-trưởng.

Quốc-vũ hội-nghị

Tòa nội-các ở Bắc kinh đã định khai một kỳ Quốc-vụ hội-nghị tòn Cao-lăng-Uất cùng Ngô-dục-Lân tạm quyền nhiếp chính và đón Trương-thiện-Tăng về Bắc-kinh.

Vấn đề tổng thống

Có tin đồn rằng Trương-thiện-Tăng đình về Bắc-kinh để mưu cái địa-vị tổng-thống, nhưng chưa được đích xác.

Chuyện kỳ khôi

Mối đồng tâm thiêng liêng

Mấy ông tổng-lý trong hạt Mỗ bàn nhau nên kết đoàn-thể, phàm điều gì cũng nên hỏi ý nhau rồi hãy làm. Hôm mồng một tháng năm các ông họp nhau lại hỏi lễ tết Đoan-ngọ quan phụ mẫu thì nên đi chung hay là đi riêng. Một cụ già nhất nói:

Hễ-tục ! thời buổi văn-minh mà còn ăn tết Đoan-ngọ thì vô-lý lắm. Quan phụ mẫu coi bộ cũng văn-minh chắc ngài không nhận tết, vậy ta nên khước hẳn là hơn.

Các cụ đều biểu đồng tình rồi đồng thanh thề phải giữ chặt mối đồng tâm.

Cụ nay thề...

Cụ khác thề...

Nghe lời thề mà rõn tóc gáy!

Ba hôm sau thấy một cụ mang tết quan tri đối ngồng với một thằng đồ. Quan còn lên tinh lễ tết, cụ phải ngồi chờ ở trại lý. Một lát lại thấy một cụ nữa mang mấy quả dưa với hai chai rượu. Ngồng kêu oạc oạc, cụ đến trước nắm lấy cổ ngồng không cho kêu. Quan vẫn chưa rõ, hai cụ còn phải ngồi đợi. Đợi một tác lại thấy một cụ nữa vào, tay cầm cái gì thu trong bọc, rồi lần lượt các cụ đến khắp mặt. Cụ đến trước nhất mồ tay không giữ được cổ ngồng nữa phải nói :

Tôi vì có chút tình riêng nên phải tết, đạo vỡ đê vừa rồi, nên ngài không thương thì cũng đừa bương mất.

Cụ khác nói: Tháng trước tôi xuất khẩu về sóc đía.

Con ngồng thì oạc oạc...

Cậu lý cũng nói gớp :

Các ông có nói văn-minh, chớ tết bỏ thế nào được. Đến những bực kia khác còn chẳng đồng tâm được nữa là...

Các cụ cứ lần lượt biện-thuyết, mỗi cụ một lẽ, mà lẽ nào xem ra cũng cứng. Trong khi các cụ biện-thuyết thì ngoài cổng đình có tiếng xe-ngựa lạch cạch. Cậu lý ngó cổ ra kêu lên :

Quan về !...

Hiền-vi.

VĂN UYỂN

Chơi ấp Vọng-thiện (Phúc-yên)

Một vùng hoa cỏ cảnh thiên nhiên,
Đồng Đế từ xưa vốn gọi tên.
Mấy chục nhà thanh năm xóm họp,
Vài trăm mẫu ruộng một khu liền.
Nhờ-nơn gió thổi không dòng quạt,
Đợi bóng trăng lên chẳng phải đèn.
Phong cảnh quen người thêm nỗi nhớ,
Ấp là Vọng-thiện biết bao quên ?

Mỹ-xá, Nguyễn-văn-Hiếu.

Chơi núi Hoàng-xá

Hỏi thăm hoàng-thạch lạ hay quen,
Chim đón hoa mừng nhà khách lên,
Gió mở thạo mây hai cửa động,
Nước lồng gương ngược một hồ sen.
Thợ trời khéo vẽ tranh sơn thủy,
Con tạo tài xây cảnh phật tiên.
Rêu sạch trần ai dòng suối biếc,
Mộng trăm năm tỉnh tiếng chuông rền.

Nguyễn-đăng-Giản.

Tự do diễn đàn

Danh-dự của nhà thực-nghiệp

Nước ta nay đã vào cái thời-kỳ khá thịnh-đạt ; phong-trào mới đã hẳn lan khắp cõi trời Nam, cái cảnh-tượng năm mươi năm về trước nay đã thấy cái đi nhiều. Nhà thức thời đạt thế ngẫm cái quang-cảnh ấy trong lòng há chẳng mừng thầm cho cái tiền đồ của xã-hội lắm sao.

Song, trong khi mừng thầm cái tiền-đồ của xã hội, ta lại phải tìm tòi cho ra cái nguyên-tố của cuộc tiến-hóa này là bởi đâu. Ta mặc cái áo tơ phải nhớ đến người nuôi tằm dệt cửi, ta ăn miếng cơm phải cầm đến kẻ giao thóc cày ruộng, ta hưởng cuộc vật-minh phải nhớ đến kẻ đã tận tâm chung sức để tạo nên cái thế-giới về vang này.

Một nước được thịnh-vượng không phải là sự-nghiệp một cá-nhân. Khắp từ dân, nông-sĩ, nông, nhà công, nhà thương phải chung tâm hợp tài mới xây đắp nên cái nền thịnh-vượng ấy. Mỗi người có một chức-trách, mỗi người có một nghĩa-vụ, nếu đương được cái chức trách ấy, toàn được cái nghĩa vụ ấy, mới nên được là người quốc-dân hoàn-toàn và sẽ có được cái danh-dự chính đáng.

Khi ta phàn đẳng những người trong một nước, phải hình tình mà xét đoán, kẻo có khi bị những cái danh-dự nhỏ, những cái đạo-đức giả nó huyễn diệu. Chớ thấy những người tí-tiện mà đã vội rẻ khinh, biết đâu chính những hạng người ấy lại không có công hơn những kẻ bộ-vệ chỉ có cái vỏ ngoài, được vào cái địa-vị tội vôi, được hưởng cái quyền lợi đặc-biệt mà không bỏ có bổ-ích cho nhân-quần xã-hội được mảy may, chỉ ho bo ôm lấy cái hư-danh, thật đáng khinh vậy. Đến lúc thoát bể trần, người đời thực không ai tiếc rằng mất một tay thợ giỏi để có công tạo tác cho nhà phú-thịnh nước nhà.

Nếu ta biết bình tình mà phàn-đẳng như thế, nghĩa là biết ai là người đáng trọng, biết ai là kẻ đáng khinh, thì ta có thể tự cao rằng mất ta thật là mất tinh đối lịch lắm.

Nương, than ôi nào đã mấy người có công-tâm chân-chính, chỉ vì quá ư khuynh-hướng về cái địa-vị hư-vinh và cái danh-vọng hão-huyền, mà làm cho đình-trệ bước tiến-hóa của xã-hội, có biết đâu rằng ngoài những cái ấy, còn biết bao nhiêu là những địa-vị khác cũng về vang, cũng cao-thượng. Ta hãy mở quyển Pháp-sử ra xem về thời Phục-hưng, còn ghi chép sự-nghiệp danh-tiếng biết bao nhiêu người mà ta thường gọi là « thợ ». Nào bác-đi-đa-khắc, nọ anh kiến-trúc, để xây đắp lên những lâu-đài cổ-miếu, những đình thự công viên, khiến cho muôn nghìn năm về sau khách viễn-du đi qua, ngắm cái vẻ đẹp tuyệt vời, phải cảm-tưởng đến người thiên-cổ.

Cách tưởng-lệ mỹ-nghệ của người Pháp thật là quảng-đại chánh-đáng, khoáng-trương thực-nghiệp, khuyến miễn dân-tâm. Nước Pháp ngày nay sở dĩ chiếm một cái địa-vị trọng đại trong cõi giới Âu cũng vì nền thực-nghiệp rất vững vàng; cái phong-trào bình-đẳng làm cho nhân-dân khởi say mê âm muội về hai chữ « hư vinh », mà chịu khổ ải lao-lung trên con đường khanh lễ.

Ta thử hỏi người mình đã biết quý thực-nghiệp bằng người Âu chưa ? Tiếc rằng chưa. Người xưa ta chỉ vì nhiễm Đường-học tối, nên phải ở mỗi cái địa vị thấp hèn, không sao mà mở mày mở mặt được, ngày nay ta cảm thụ cái Âu-hóa nên cũng đã hơi có cái phong trào bình đẳng. Nhà nước biết lòng quần-hưng cộng nghệ, tưởng

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

lộ các nhà thực-nghiệp, tưởng cũng là cái cơ tấn-bộ cho ta sau này vậy.

Nền thực-nghiệp nước ta nay còn ở trong thời-kỳ ấu trĩ, ta cần phải quý những người trong công-nghệ giới thì mới mong có cái cơ tiến bộ rực rỡ sau này được. Người đi buôn, người làm thợ cũng có quyền được hưởng cái danh-dự chính đáng là cái danh-dự một người quốc-dân hoàn-toàn. Một nhà luân lý học có nói : Cái chức trách một ông thượng-thư cầm quyền chính-trị trong một nước với cái chức trách một người làm thợ có công với thực-nghiệp nước nhà chỉ khác nhau về cái chức trách ông thượng-thư bộ-trọng hơn cái chức trách người đi làm thợ, nhưng nếu ai cũng giữ toàn được nghĩa vụ thì sự trọng lẹ cũng phải bằng nhau ». Ở cái thế-giới mới mở này, ta không thể bo bo giữ mãi những hủ-lục đội-phong, phải mở mắt nhìn xem cuộc đời xoay vần ra làm sao. Cái trình độ tiến hóa càng cao bao nhiêu thì cái đẳng bậc các người lại gần tại bấy nhiêu. Không phải là lác ta còn có thể say đắm vào cái trường mê mộng kia mãi.

Vận mệnh nước ta sau này hay, hay giở cũng như thực nghiệp. Thực-nghiệp là nguồn gốc của mọi đường tiến hóa, là cơ quan tối trọng của mọi sự hành-vi. Ta muốn nên được là một người có danh dự ta phải trọng thực-nghiệp mới nên.

Ngô-ngọc-Kha.

Cuộc thi thơ

Của Ngô-thị-Quyên nữ-sĩ

Nhờ ông Phạm Quỳnh chủ-nhiệm tạp-chí Nam-phong bỉ cáo

Đề mục : Vịnh Văn-miếu Hà-nội — Đã có một câu phú : « *Nghìn năm văn vật đất Thăng-long* » xin nối thêm 7 câu nữa cho thành bài thơ.

Giải thưởng của Ngô-nương : Kinh biếu một thứ trong văn phòng tứ-bảo như quản bút, lọ mực, hoặc cái cặp giấy bằng bạc, v. v. đáng giá 10 đồng. Trong các báo quốc văn như *Nam-phong*, *Hữu-thanh*, *Trung-bắc*, *Thực-nghiệp*, *Khai-hóa* hễ người trúng giải thích thứ báo nào thì xin kính biếu trong 10 năm.

Giải thưởng thơ của bản-quán : Ngài nào có thơ đăng ở bản-báo mà được giải thưởng của Ngô nương thì bản-quán xin kính-tặng thêm một bộ *Đông-dương tạp-chí* toàn tập và các thứ sách khác của bản-quán ấn-hành như Ngự-lâm-pháo-thủ, Nam-sử yếu lược, Mai-nương-lệ-cốt, Thuyền-tình bổ-ái và Tái-sinh-duyên, v. v. cả thảy đáng giá là 60 đồng.

Thơ thi

I

Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,
Văn-miếu là đây có phải không ?
Trải Lý, Trần, Lê cơ-chỉ cũ,
Khắp To, Tàu, Nhật, khói hương chung.
Gương trong lẻ-giáo in hồ Bạc,
Cột cái di-luân vững núi Nùng,
Gió Mỹ mưa Âu lay chuyển mấy,
Một nền văn hiến giữa phương đông.

Nguyễn-cựu-Việt
Làng Yên-vĩ, phủ Khoái, Hưng-yên

II

Nghìn năm văn vật đất Thăng long,
Miếu mạo lưu truyền tự Lộ công
Ngoài tám trăm năm còn tạc để,
Nối đòng họ Không vuốn thờ trong.
Hồ vuông trước mặt rêu xanh biếc,
Hoa lồa đâu cây cảnh đỏ hồng.
Còn nước còn non còn cảnh đẹp,
Nát Nùng sông Nhị bọc tây đông.

Trần-đình-Thọ
Avenue Général Bichot N° 5, Hanoi

III

Nghìn năm văn vật đất Thăng-long,
Vạn cổ uy linh cái tiếng Rồng.
Dân-đề bao phen mưa nắng dãi,
Di-luân mọi bậc nam công.
Danh-nhân các bậc tên còn đó,
Mưa đá muôn đời hậu-thế trông.
Nhân ai Việt-quốc bo-o làm nhỉ ?
Sân bước tiền-nhân, lệ cứ lòng.

Tây-hồ dật-sĩ Vũ-nguyên-Bác
51, Avenue du Grand-Bouddha, Hanoi

LỄ ĐỔI CHỖ Ở

Xin các ông mua báo, khi đổi chỗ ở, muốn bản-quán gửi đến chỗ mới, thì gửi cho bản-quán cả giấy quấn báo, chứ lại thế nào thì biên số rồng vào đấy, và gửi theo hai bào (0 $ 20) bằng tem cũng được) để đổi cái giấy quấn khác.

Ai không gửi kèm theo thì cứ để nguyên như thế mà gửi luôn.

VIỆC HANOI

Giá bạc. — Kể từ ngày 7 Juillet 1923, giá bạc ở kho Nhà nước định là 8 / 80

Thị-giá quốc-trái. — *Ngày 7 Juillet 1923.* — 3 °/. 55 85. — 4 °/. 1918 61.30. — 5 °/. 1915-1916 75. — 5 °/. 1920 89,60. — 6 °/. 1920 86.90.

Tin tàu. — Tàu *Jérusalem* ở Pháp sang tới Saigon ngày 8 Juillet 1923, hồi 11 giờ sáng.

Hội-đồng lấy đất. — Một hội-đồng có MM. Aniré chánh lục-lộ ở Bắc-ninh, trưởng ban ; Gliver, phó kỹ-sư ở Hanoi ; Lavocat, biên tập ngạch tòa sứ, Ng-đình-Hòe, tri-huyện Tiên-du, hội-viên, sẽ họp để định số tiền phụ cấp cho các nhà có ruộng nhà-nước sẽ lấy để mở rộng nhà ga Lim.

Số tiền phụ cấp sẽ do ông Linh-binh tỉnh Bắc-ninh giao cho các chủ ruộng.

Kỳ thi tốt-nghiệp Công-chính. — Các ông có tên sau này đến được trúng tuyển kỳ thi tốt nghiệp trường Công chính.

Ban Công-chính

MM. Hoàng-đạo-Lương, Ng-như-Lợi, Ng-v-Cương, Lê-v-Phụng, Ng-sỹ-Trương, Đoàn-v-Sam, Ng-Hồ, Vũ-Long, Ng-v-Lưu, Trần-khắc-Hiếu, Ngô-v-Anh, Phạm xuân-Thịnh, Ng-huy-Trí, Lê-thành Phong, Nguyễn-Du, Ng.-v-Bình, Ng-v-Hoài, Lê-vSon Tiến-trọng-Khoái, Đinh-văn-Tụng, Hoàng-văn-Thái.

Ban Địa-chính

MM. Hoàng-đạo-Lương, Nguyễn-như-Lợi Ng-sỹ-Trương, Lê-v-Phụng Ng-v-Lưu, Vũ-Long, Ng-Hồ, Ng-văn-Cương, Đoàn-v-Sam. Đinh-v-Tụng, Ng-v-Bình, Lê-v Son, Sukaik Nong, Hồ-v Anh, Trần-khắc Hiếu, Tạ-văn-Lương, Ng-v-Hoài, Ng-huy-Trí, Ng-ngọc-Giao, Ng-đức-Hanh.

Bản-quán có lời mừng các ông trúng tuyển.

Nước lên. — Nước sông Hồng-hà đã thấy chóm lên, hiện trưa hôm nay thì nước đã lên đến vỏ sông rồi ; nếu cứ lên thế mãi thì chẳng mấy lúc mà tràn khắp bãi lên đến đê. Các thuyền bè ở bến đều cần đất hiện đã thấy lênh đênh xát vào tận đầu con đường chỗ sở dầu hỏa ra

Ít lâu nay ở bộ đa tu thì mưa lũ luôn như thế mà chiều nào cũng thấy về mé nguồn có chớp luôn thì chắc là hẳn có mưa nguồn to lắm, trách nào mà nước sông chẳng lên.

Hiện chánh-phủ đã liệu các cách phòng bị về cái vụ nước lụt và có hạ lệnh cho các quan ở các địa phương duyên đê phải gia tâm về sự đê điều cho cẩn mật. Vậy chắc đê đã kiên cố mà các quan phụ mẫu các nơi lại hết lòng với nghĩa-vụ, thì cái thảo Hà-bá kia dẫn tai-ác đến đâu cũng chẳng sao trên bọn con đen ta mãi được.

CHIỀU HÔM NAY

LA PRAIRIE ROUGE

Là một phim phiêu-lưu tiểu-thuyết. Chia làm bảy hồi.

Chiếu hôm nay chiếu hồi thứ nhất và thứ nhì.

Các ga mở rộng. — Vì sự giao-dịch mỗi ngày một mở-mang cho nên sở xe hỏa Đông-pháp mới mở rộng thêm những ga nhỏ để nhận đồ cả các thứ hàng đi nhanh, hàng đi chậm và các thứ xe chở hàng hóa, ở đường Vinh thì đã khởi-công làm lại những ga : Cần-guột, Phú-xuyên, Cầu-bọ, Trinh-xuyên, Cho sy và đường Lạng-sơn thì ga Ia hà sông cái, ga Sen-hồ, ga Lim.

Ngạch tòa Sứ. — Các viên thư ký tập sự có tên sau này được thăng thư ký hạng sáu :

MM. Ng-đình-Chính, kể từ ngày 22 Juin 1923, Ng-v-Nhung, kể từ ngày 23 Juin 1923, Tống-sơn-Thi, kể từ ngày 24 Juin 1923.

Ngạch thừa phái. — M. Trần-ngọc-Nhuận, thừa phái bạng tư, huyện Kim-sơn (Ninh-bình), kiêm chức lục sự tại tòa án đệ nhất cấp ở huyện ấy, thay cho M. Ng-gia-Cát.

Nghỉ phép. — M. Ng-Ngọ, thừa phái bạng ba ở Kiến-an, được nghỉ 29 ngày.

M. Ng-đình-Cương, bang-tá tại Đông-văn (Hà-giang), được phép nghỉ cư tang sáu tháng.

M. Bùi-nguyên-Hoằng, thừa phái bạng năm ở Hà-giang, quyền thay M. Ng-đình-Cương.

Đổi tên. — M. Ng-đình-Thanh, xã Nhu-lân, tổng Tu-lân, huyện Kim-sơn (Ninh-bình), được phép đổi tên làm Ng đình-Phương.

Giấy bạc nước Đức. — Ở Hà-thành đã thấy nói có người đem giấy bạc Đức để đánh lừa bà con. Giấy bạc Đức ngày nay hầu như một thứ giấy vô giá trị, về cái giá nó lúc lên lúc xuống ta không biết thế nào mà lường được vậy ta tưởng nên khuyên bà con ai có thấy bán chỉ có một đều không mua là hơn cả.

Giấy bạc ấy ở đâu mà đến xứ ta. Một nhà báo Tây có xét ra rằng giấy bạc ấy vốn là của mấy người tỉnh Tây đông ở các hạt trù-bình mới phải đổi sang ở xứ này mang đến, mà giấy bạc ấy ở đây không đâu nhận, nên mới đem tiêu nhằm với những kẻ không biết. Nhà báo ấy có nói hôm thứ năm mới rồi, một người lính đi xe tự 8 giờ tối đến 1 giờ sáng, có giả anh cu-li xe một cái giấy 100 marks, anh cu-li lấy làm thích lắm, nhưng sau đem đổi mãi mới được năm hào.

BÊN HIẾU BÊN TÌNH!!!

Đến ngày 13 Juillet này thì quyển Đoàn-thiên tiểu-thuyết, « BÊN HIẾU BÊN-TÌNH » của M. Nguyễn-thượng-Huyền sẽ in xong và bán tại các cửa hàng sách.

Quyển ấy có mười thiên tiểu-thuyết, hoặc nói về *luân lý*, hoặc nói về *ái-tình*, hoặc là truyện *tả chân*, hoặc là truyện *Kỳ quan* ; rất vui ! rất có ý-thú ! Sách in giấy tốt-đẹp hơn một trăm trang, giá mỗi quyển là 0 $ 40 ; giá bán-buôn sẽ có chăm-chước rẻ hơn.

Ở trong thành phố, hiệu nào muốn mua buôn, xin hỏi tại hiệu *Văn-Hưng*, 75, *Rue du Chanvre*.

Ở những tỉnh xa, hiệu nào muốn mua buôn, xin viết thư cho soạn-giả là M. *Nguyễn-thượng-Huyền*, 59 61, *Rue de la Citadelle Hanoi*

3625

Bán quỹ. — Ngày thứ sáu 20 Juillet 1923, hồi 9 giờ sáng tại tòa Công-sứ tỉnh Thanh hóa sẽ bán đấu giá quỹ ngự lấy ở châu Thường-xuân, Bái-thương.

Tiền cứu trợ. — Cấp một số cứu trợ là 30 p. cho Trần-thị-Ngan, xã Thanh-thi, huyện Bình-lục Hà-nam là vợ góa Trần-Thi Hinh khố xanh.

Tin đường sá. — Cái cầu mới bắc tạm ở kilomètre 140 đường Lạng-sơn nay bị nước trôi đi mất. Đường phải mắc nghẽn trong mấy ngày.

Đường Đức - thắng (Phú - lạng-thương) đi Đa-phúc thì xe cộ không đi lại được vì cầu đổ.

Ngạch cô đỡ. — Cô Ng-thị-Sinh là cô đỡ thực thụ hạng tư được nghỉ thêm một hạn một năm kể từ ngày 18 Juillet 1923.

Trẻ con Tây lại vô thừa nhận. — Cấp cho Hội bảo-trợ trẻ con Tây lại vô thừa nhận 400 đồng vào kỳ thứ ba trong năm 1923.

Phòng khám bệnh

của quan Thầy Thuốc tây

Phố hàng Điếu nhà hỏa (Rue des Pipes) số nhà 9, ở Hanoi.

Ngày nào cũng khám bệnh từ 10 giờ sáng đến 12 giờ trưa, trừ chủ nhật và ngày lễ.

Phòng nuôi người bệnh, rất sạch sẽ. Chữa các bệnh người lớn và trẻ con.

3562

Lại một việc đề lạ lùng — Mới đây tại tỉnh Đông-bới có một người vào đề ở nhà thương, khi đẻ ra thì là sinh đôi mà hai đứa con cùng dính liền nhau làm một. Quan thầy thuốc xét ra thì hai đứa bé ấy chỉ có một quả tim thôi, mà quả tim ấy ngăn trên to lắm, buồng gan cũng có một thôi, nhưng là hai mảnh liền một : mảnh ở trên và mảnh ở dưới. Còn hai buồng phổi của hai đứa thì riêng hẳn ra mỗi đứa một buồng. Bộ máy tiêu hóa của chúng thì vừa riêng vừa chung nhau lại làm : Có hai dạ dày, hai ruột già, nhưng ruột non thì chỉ có một thôi.

Hai đứa bé này vừa đẻ ra thì chết ngay. Thiên-hạ nghe đồn, đổ đến nhà thương xem đông lắm ; nhiều người lại bịa ra những chuyện ma quỉ yêu quái rất vô lý rất ngu quá chừng.

Xét ra người đàn bà này cả thảy đã chín bận chửa, duy có bận đầu là mới được ba tháng thì sẩy thôi, còn các bận sau đều đẻ đủ ngày đủ tháng như thường cả, hiện nay người ấy còn bồng đứa con mạnh khỏe không có chi khác thường cả. Vậy thì lần đẻ này, tưởng cũng là sự tự-nhiên, chứ có chi là huyền hoặc. Thế mà thiên-hạ còn giữ thói tin nhằm mà đồn nhằm mãi.

Hai cô gánh gạo lên chùa. — Từ khi xảy ra cái chuyện hai cô thiếu-nữ kia ở phố Sinh-từ đi trầm mình hồ Hoàn-kiếm mà dư-luận thiên-hạ thêu dệt ra lắm chuyện cực lạ lùng. Người thì nói vì hai cô nguyền có cùng kết với nhau một mối đồng-tâm thông-lương-đi định một cuộc trầm mình gì đấy, nhưng vì sở cầu bất như ý, sở nguyện bất tòng tâm, cho nên phẫn chí mà sinh ra cái thảm-kịch như thế ; người thì nói vì hai cô mộ đạo đầy cùng bị một miếng chua-cay với cậu Sô nào ở phố nọ, nên tỉnh thẹm mắt-ức, nói chẳng tiếc, nín chẳng đành, nên mới liều gỡi thân xuống lần nước biếc cho nó quên bẵng đi vậy. Lại còn nhiều người nói nhiều cớ khác, nhưng toàn thị là những cớ mất dạy chẳng ra gì như thế cả ; cho nên nếu chịu miệng hai cô chửa khai ra thì ta cũng chẳng nên để bụng nghĩ đến những cái cớ ấy làm gì cho thêm rồm ! Ta chỉ lạ một điều rằng tự khi hai cô đã chết trượt giờ về, ai chẳng trông đã hối quả tự tận rồi mới phải, thế mà cớ sao thiên-hạ lại còn đồn lắm chuyện rực cười. Người ta bảo tự bấy đến nay, hai cô thường hiện lên nhan nhản ngủ, vẫn vơ ngơ ngẩn như người mất vía mất hồn, và lại rắp cùng nhau kết mối đồng-tâm thông-lương để phen nay cắt tóc đi tu nữa, mới gớm chứ ! Cái tin đồn ấy chẳng biết thực hư thế nào, nhưng ta chắc các cô có định tu là định tu thân cho nên người còn phẩm-giá, chứ nếu lại là hai cô gánh gạo lên chùa, tu cái ngôn ấy, thì cũng xin đại-biểu Bụt chùa nào đó mà nam-mô các cô cả nón thôi.

S. T.

Y-khoa bác-sĩ Sarrailhé

5, Phố Thợ-nhuộm. — Giây nói số 305

Xét nghiệm mau mắn, đúng rồi, phân, nước tiểu, bằng kính hiển-vi.

Chữa bệnh ho lao, bệnh giang-mai, bệnh sốt rét.

Bệnh đau dạ dầy, đau ruột.

Bệnh đàn bà.

Mới được tiếng An-nam, không phải đứng thông-ngôn. Thế ba, thế năm, thế bảy khám bệnh từ 8 giờ đến 6 giờ chiều.

Trừ ngày chủ nhật, còn ngày nào cũng từ 9 giờ 30 sáng đến 12 giờ trưa, có bọn ngày giờ nào bệnh nhân đến cũng.

3650

Cái loài khuyển-ưng. — Mới rồi một người nhà-quê ở Nam-định, tên là Phùng-văn-Chi, có thưa một bọn khuyển-ưng kia lừa của hắn một trăm mười đồng bạc.

Số là người ấy bị mất cướp hai chục con trâu, hiện đã làm đơn thưa tại quan sở tại, nhưng bấy nay chưa thấy tin tức đến giới sợ xét cho thế nào cả. Hắn bèn quyết chí lên Hà-nội tìm một ông thầy kiện để cậy lấy luật pháp mà bênh vực cho. Lên đến Hà-nội, hắn không quen ai, bèn đem chuyện than thở với một người hàng cơm ở phố kia. Người hàng cơm giới thiệu hắn với một thầy kia tự xưng là thư-ký nhà Tư-pháp. Thầy ký ấy hỏi chuyện đầu đuôi, rồi bảo hãy đưa 110 đồng để lo thầy kiện, thì chẳng mấy bữa mà bọn ăn cướp trên sẽ phải tống giam. Thầy ký khéo nói đến rằm trong rồi cũng phải bỏ ra, lại được bác hàng cơm cũng khéo tán hươu tán vượn thêm vào nữa, nên người mất trâu chẳng nghi ngờ gì nữa, rốc hầu-bao đưa ngay tiền đã đồng cho thầy. Tiền đưa xong, hắn cứ cơm hàng cháo chợ mãi để đợi tin tức. Thôi, một tuần lễ, hai tuần lễ, ba tuần lễ, hắn cũng chẳng thấy ông thầy kiện nào hỏi đến, mà tiền ăn thì hết, không còn đồng nào ; sau may sao có người bảo hắn lên sở Cảnh-sát mà xét. Sở Cảnh-sát xét ra thì người nhà-quê ấy bị một bọn khuyển-ưng lừa. Nghe đâu bọn khuyển-ưng ấy đã tìm thấy rồi, và chúng đã phải trả lại 70 đồng cho người nhà-quê nọ.

Xem một chuyện ấy thưởng cáo nhà có công có việc mà phải tìm thấy kiện thì nên cẩn thận. Những đồ khuyển-ưng ấy ngày nay Ha-thành ta số. Chúng cứ luẩn quẩn, ở các hàng cơm, các nhà hát, các tòa, các sở để đón khách, tìm mồi. Chẳng những chúng đón tìm người có việc để xin đưa đến thấy kiện mà thôi, chúng lại còn đâm bị thóc chọc bị gạo để xui giục nên việc kiện cáo nữa. Gặp người biết đói ba tí thì chúng cũng đưa đến thấy kiện thật, nhưng thấy kiện ấy độ một đồng, thì chúng lại ăn hai. Bằng như gặp phải người ăn-ii ngu-ngốc thì thấy kiện chẳng thấy đâu, chúng cứ khoét được đồng nào hay đồng ấy, tức như việc người mất trâu bị lừa trên này vậy.

T.

Giá mắm thối kỳ thi chừa. — Tối hôm qua, vào hồi quá 7 giờ, ở ngõ Phã-doãn, sực có một đám đông người xúm xít, lại xem thì thấy hai chú quyền mất đồ tía tai, ý chừng như ma men đã nhập rồi vậy, nên mới mượn hơi men mà làm xằng. Hãy giờ có một người con gái đi khâu đâm về ngang qua đấy, thì một chú chạy lại vác choàng người con gái ấy lên vai, một chú chạy theo kéo lại, chẳng nghịch một cách chướng mắt thô-bỉ quá. Ngán thay cho một lũ đứng coi đấy chẳng can ngăn thì chớ, họ lại còn nhăn răng ra mà cười, hình như họ cũng biểu đồng tình với mấy chú quyền kia vậy. Sau người con gái kia sự quá, trước còn xin van, chúng cũng không tha, sau phải kêu lên, may lúc bấy giờ có một ông Tây đi xe qua đấy liền xuống dẹp mới được.

Y. lai cảo

RẺ GIÁ THỰC CAO

Quốc-trái bất cứ năm nào, hạng nào, mà mang đến bán cho bản-hiệu, sẽ tính một giá rất cao.

HOÀNG-XUÂN-LAN
Chủ hiệu Fonderie Tonkinoise
2659 39, *Phố hàng Quai, Hanoi*

BÁN HAY CHO THUÊ

Có độ 2 000 thước đất, và xưởng, ở số 31, Quai Clémenceau.

Bán một nửa hay cho thuê. Hỏi tại 78, Phố Médicaments, Hanoi.

3624

VIỆC BẮC-KỲ

HẢI-PHÒNG

Vụ hát năm nay. — Sáng hôm qua hồi 10 giờ, tiểu-ban coi về việc nhà hát đã họp tại văn-phòng quan Đốc-lý để chọn người trong vụ hát năm nay.

Hiện nay tiểu ban có ý lưu tâm về hai người là M. Dapuis và một người nữa.

Tòa án Thương-mại. — MM. Godela và Vidry, được cử vào chức quan tòa Chánh-nghạch, và MM. Denise và Ludue vào chức quan tòa dự-khuyết tại tòa-án Thương-mại Haiphong.

Kẻ trộm ở dưới tàu. — Chuyến tàu *Orénoque* ở Saigon ra Bắc-kỳ tới Haiphong hồi 5 giờ chiều hôm 4 Juillet. Nhưng có một người ăn-toàn bị đi rửa, nên quan trên bắt tàu ở giữa sông, mãi đến sáng hôm sau mới được vào cầu.

Cũng vì sự đó, nên có sảy ra một sự đáng thương tâm. Số là có hai vợ chồng người kia, cùng nhau tay trắng vào Nam-kỳ kiếm việc để độ thân. Vào đến đất Nam-kỳ, lại phải đi tìm việc làm cách Saigon hơn 200 kilomètres. Hai vợ chồng gom-góp ăn nhịn để dành trong hơn năm năm giời nay, được vài nghìn bạc, lại cùng trở về quê-hương làm ăn — Hai vợ chồng cùng mấy đứa con đáp tàu *Orénoque* trở về đất nhà. Chẳng may tàu chưa được vào bờ, mong mỏi quá, ngã quên đi mất, đến nỗi giang-nhân lấy cái hòm của người ấy cậy ra lấy hết tiền, rồi lại khóa lại. Đến sáng ngày, hai đứa nhỏ thưởng như mọi bữa, cùng nhau nhảy hòm lên, thấy nhẹ hòm, bèn gọi bố mẹ mở rương ra xem, thì ôi ! bao nhiêu tiền của dành nhịn năm năm giời, bỗ hôi nước mắt, nay đã phải bay đâu mất ! Thương thay !

BẮC-NINH

Nên lưu tâm về sự đè ngang. — Dạo này là đạo nước sông dầy, ta cần phải chú ý đến việc đi đò ngang. Kia ở bến sông Hồ là bến to lớn ; hiện đã có phà nhà nước phát. Nhưng phải quản chỗ đò thật là tệ quá : nó đã ẩu lương, thế mà nó lại xoay hết cách để kiếm lời trong lúc chở đò ; khiến cho nhiều khi nguy hiểm đến nhân mạng. Nào phẫn thì nó đề phà chậm, để khách bộ hành sốt ruột, rồi nó đem suồng đón để lấy tiền cho đề. Nào phẫn thì nó, chuyến phà nào cũng vậy, cũng chở đề khách cho thật đầy phà, đầy gấp hai sức phà cũng có ; đề kiếm mỗi người nữa xu hay một xu cho bõ một chuyến. Vì vậy nên nghe như đã có mấy khi phà vừa ra quá bờ đề nặng quá đến nỗi chìm lim. Thật là quản lái đò này nó chỉ chăm một mối lợi phạm pháp mà làm cho khách bộ hành nhiều nỗi truân chuyên ! Những nhà có nhiệm sự nên để tâm mà trông-trị chúng đi mới được.

SƠN-TÂY

Oan oan tương báo. — Việc cướp nhà tên Thuật ở chợ Đình và tên lý bị cướp đâm chết mà bản-quán đăng ngày nọ thì nay sở Mật-thám đã xét ra đứa thủ-phạm rồi. Quan đã cho bắt bỏ con tên Tổng-Hành nghĩ là thủ hầu mà chẳng giết tên Thuật, chứ không phải cốt ý đến ăn cướp.

Bắt được cọp. — Tên Duyên ở làng Ngọc-nhị (Bắt-bạt) đánh bẫy được một con cọp đã đem trình tòa để lấy tiền thưởng.

PHÚ-THỌ (Lâm thao)

Thuyên-chuyển. — M. Vũ-đụng-Hưởng, Thừa-phái phủ Lâm-thao, nguyên trước làm Thừa-phái châu Mai tỉnh Hòa bình, mới đổi về phủ Lâm-thao được gần một năm. Nay lại có nghị định, đổi đi chân Yên-Lập, ai ai cũng có lòng tiếc mến.

Vậy có mấy lời chúc ông thượng lộ bình yên.

Phạm-ngọc-Phan lai cảo.

NAM-ĐỊNH

Cuộc Ấu-trĩ-viên. — Hội-đồng tổ-chức cuộc Ấu-trĩ viên ở Nam-định nguyên bản đã từ lâu, có quan Thượng Phạm văn-Thụ làm chánh hội-đồng, ông Hà-duy-Thảo ấy-viên thành phố làm phó hội-đồng, ông Nguyễn-hữu Ích, thư ký tòa Sứ thì giữ chức thư-ký v. v.

Nay quan Thượng Phạm thì Hội thời quan Tổng-đốc Trần-v-Thông thay ngài làm chánh hội-đồng.

Cứ theo lời ông thư-ký nói thì hội-đồng định nay mai sẽ họp cả các ngài trong bản hội có chân hội Khai-trí lại để bàn hội-đồng mới và bàn việc Ấu-trĩ-viên, song hiềm không biết rõ những ngài nào có chân trong hội cả.

Vậy đăng lên báo chương để cáo ngài có chân hội K. T. T. Đ. biết và xin gửi qui tính phương danh cho ông Ng-văn Ích để tiện việc gửi giấy mời.

Ai-tín — Bản quán được tin buồn rằng ông Tá Hoàng-hữu-Từ tạ-thế ngày hôm 5 Juillet tại qui-quán. xã Phú khê, huyện Ý-yên, tỉnh Nam-định.

Nhân dịp buồn rầu này, xin có lời kính viếng ông và chia buồn cùng qui quyến.

CÁO PHỐ

Chúng tôi lấy làm đau đớn báo tin cho các chỗ xa gần quen biết rằng :

HỮU-TỪ tiên-sinh HOÀNG-HỮU *Tú-tài*

đã tạ thế ngày 5 Juillet tại nhà riêng ở xã Phú-khê, huyện Ý-yên Nam-định). Tin này thay cho lời cáo phó.

Vợ góa : Phạm-thị Khơi
Con cái : Hoàng-phạm-Trân
Hoàng-trọng-Hưởng
Hoàng-qui-Tích
Con rể : Nguyễn-văn-Nhiếp
Con gái : Hoàng-thị-Phiệt
Đông-gia-quyến kính bái

BẮC-GIANG

Đỗ bọc hạnh. — Ở tàng kia cách tỉnh ly không xa, mới xảy ra một chuyện trong đạo vợ chồng nghĩ cũng lức cười mà cũng đáng nên giận thay ! Số là vợ chồng chàng Mỗ, càng nhau kết tóc xe tơ, từ thuở 19 tuổi, đến nay đã tới 29, 30. Về đường tử tức thời vợ chồng mới được một đứa con gái. Theo thói quen thôn-quê ta, gặp cảnh như vậy thì thường đã lo lắng về đường nối dõi tông đường. Chẳng hay vì anh chồng khuyên đỗ vợ, hay vì chị vợ nỡ nang chồng ; mà thấy người vợ rằng sục đi vay tiền, đi cầm đồ để cưới vợ lẽ cho lang quân. Ngờ đâu anh chồng tự lão có vợ lẽ sinh ra ma mới nói ra. Lại lệ nữa là chị vợ lẽ thừa cơ xúc xiểm để chiếm độc quyền. Cho nên dân đã ba bốn năm nay anh chồng không hề nhìn đến vợ cả nữa. Mới rồi anh chồng nhất định rước rầy người vợ cả. Nghe đâu đã cho chữ và dưới đi lấy chồng khác. Thương thay chị chàng này tự hồm nhận giấy chồng đuổi, về nhà mình chỉ lăn khóc kêu giời đến nỗi phải thụ bệnh. Nghe đâu nhà chị quyết định đi thưa thì chắc anh chồng sẽ phải tội tình phụ. Lại càng ghét anh chàng học hạnh lang sàm, nghe như anh cũng có một vốn chữ, cũng rỗ đầu trẻ kiếm thăng mười mười lăm đồng lương, mà sao anh ở phụ người tao khang làm vậy..!

X. lai cảo.

(Xem trang thứ ba, cột thứ ba).

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

茂 MAO-SENG 盛

57, Rue Jean-Dupuis Phố Mới), Hanoi
MÁY NÓI SỐ 248

Hiệu tôi mở từ năm 1889, kể được 31 năm chuyên nghề làm các thứ gạch hoa, cống, chấn-song bằng xi-mo. Được nhiều giấy khen của Nhà-nước.

Hàng tốt, giá cũng hạ, vì hiệu tôi muốn mong đông khách.

Qui-khách có dùng, xin mời chiếu cố.

2015 MẬU THỊNH kính cáo.

AI MUỐN DÙNG ĐIỆN ĐỂ THẮP ĐÈN TRONG NGÀY HỘI 14 JUILLET 1923

Hiện nay các công-sở đã lấy nhiều đèn để thắp trong ngày hội 14 Juillet, vậy công-ty có lời kính cáo để các nhà mua điện biết rằng nhà nào muốn lấy điện thì phải nói trước, hạn đến ngày 10 Juillet là cùng, sau ngày ấy công-ty không nhận nữa.

Nhà nào muốn dùng thêm bao nhiêu đèn phải nói rõ cho công-ty biết.

Rượu-bồ-đào:

• TONIQUE TONKINOIS

Có tờ chứng-chỉ ban khen của HOÀNG-THƯỢNG

Theo hình tự-nhiên in ra đây, chớ không như có mấy thứ thuốc vẽ những hình lạ, làm trò-cười cho trẻ-con và người có trí khôn thì không ai có thể tin được!

Xin xem-xét và so-sánh cho kĩ kẻo nhầm to!!!

Ngày mùng 7 tháng năm, niên-hiệu Khải-định thứ ba, tòa Nội-các phụng lời châu phê rằng:

Chiếu nay đại được phòng của MONTÈS qui ông, có chế lên một thứ rượu bổ đã từng ngự dụng qua rất hay, đáng nên gia thưởng, trước lục phê thị gửi cho qui dược phòng chủ-ông để tỏ thanh-giá.

• *Khâm thử.*

啓定三年五月初七日內奉閣
硃批紹得河內大藥房貴榮扉纖
有製補酒經試御用頗佳允當
嘉獎著錄批示需貴藥房主翁
以表獎賞欽此
內閣恭錄

Rượu này đã kê-cứu theo thủy-thổ và tính-chất người phương Đông mà chế ra, cho nên người bản-xứ già, trẻ, đều dùng được cả! Xưa nay chưa có ai đã dùng mà chê được! *Giá bán rất rẻ: 2$25 một chai lớn; từ sáu chai giờ lên sẽ trừ hoa-hồng, tùy theo nhiều ít.*

Bản-hiệu không cần phải vẽ những hình kì-dị làm lạ mắt thiên-hạ và trò-chơi cho trẻ-con, lại kê những truyện khó tin, người có kiên-thức chẳng ai tin được. Đã vậy, giá bán lại đắt quá, mà vị-tất có được công-hiệu cho tính-chất người bản-xứ.

Bào-chế MONTÈS
54, Phố Tràng-tiền, 54
HANOI

Xin xem tiếp theo ở trang thứ tư tờ báo này.

HÀ-NAM

Cướp. — Tối hôm mồng bốn tháng năm ta mới rồi, một nhà ở xã Đông-chu, tổng Cao đà, huyện Nam xương tỉnh Hà-nam mất cướp; khi cướp vào nhà ấy thì người nhà kêu lên, những người chung quanh và người phó-lý xã ấy chạy đến thì bọn cướp đã lấy xong, cũng không được chuyện gì cả. Sáng hôm sau nhà chủ đi trình lý-trưởng, thì người nhà lý trưởng bảo rằng đi vắng. Nhà chủ lại cho người đi Nam-định đánh giấy thép cho chồng, thì người chồng làm ở Haiphong mới xin phép chủ cho về để đi trình quan thì ngày mười hai quan đã về khám làm hiện bản.

Trần-sinh-Hợp lại cảo

BAN-IRANG

Uổng mạng vì ngủ trên đường xe lửa. — Tối hôm 4 Juillet có ba người (Nùng) tên là Nông-viết-Giền và Nông-viết-Sần giả nhau đi canh ngô ở kilomètre 167 + 510 rồi nằm ngang trên đường sắt mà ngủ, chuyến xe hỏa số 13 ở Hanoi lên Nacham đến chỗ đó thì đường xuống dốc mạnh nên không biết nghiễn phải hai người ấy đứt cả đầu và chân ra chết ngay. Than ôi! sự rủi ro này xảy ra đã nhiều mà làm sao họ không coi cái chết ra gì mà cứ nằm liều nằm lĩnh để đến nỗi thiệt mạng.

N. lại cảo.

VIỆC TRUNG-KỲ

THANH-HÓA

Trường Cố-đạo. — Đến 1er Septembre này thì trường Cố-đạo sẽ khai dạy như thường. Trường này mấy tháng nay không dạy là vì không có giáo học. Nghe nói bây giờ đã có một ông giáo tình nguyện vào dạy.

Trường này có sáu lớp:

Cours complémentaire (1ère année) cours supérieur, cours moyen, cours élémentaire, cours préparatoire và cours enfantin.

Vậy ai muốn học thì phải nộp giấy xin ngay từ bây giờ; hoặc có muốn hỏi han gì nên lại nhà thờ mà hỏi cố Đinh.

Câu chuyện ép duyên. — Mới đây ở trong Cầu-bồ có diễn tấn bi-kịch; ai đã được mục kích cũng phải cười vỡ bụng, mà tấm tắc chê thầm những vai diễn-kịch.

Vai kép chính là một chàng thiếu-niên trạc độ vài chục tuổi vốn ở Nam mới vào chơi được năm hôm nay. Vai đào chính là một ả xuân xanh vừa độ trăng tròn.

Số là ả cùng chàng kết ngãi lương duyên từ độ mùa xuân năm nay, cũng vì ả ghét chàng một tình hay chơi, nên đã không chịu cùng chàng chia chăn sẻ gối. Cưới được hôm trước hôm sau ả lại về nhà ả. Cách cư xử như thế ta thường gọi là chê chồng, nọ biết có phải không?

Chàng này cũng vì quá yêu thầm nhớ trộm nên mới lẫn vào, ngờ đâu tấm lòng sắt đá của ả không chuyển mà không chịu cùng chàng thành thân. Khi chàng có hỏi tới thì ả vặt nóc lên mà chửi chàng tàn tệ. Thương thay! Ấy thế mà cha mẹ cùng anh em chị em ả cứ ngây như điếc cả, khiến cho chàng những hổ về tiền thư, phải nuốt cay ngậm đắng ra về.

Cách dựng vợ gả chồng đời nay như thế! Có khác gì bán con lừa người hay không?

Tràng-Xuyên.

CẨM-THỦY (Thanh-hóa)

Nạn ô tô. — Chuyến ô-tô ngày 2 Juillet của hiệu Nguyễn-thế-Chư et cie chở hành khách tự Thanh-hóa lên Cẩm-thủy, đi giữa đường bị luôn hai cái nạn.

Khi xe đã gần tới phủ Quảng-hóa thì gặp một đàn bò cả lớn bé hơn hai mươi con ăn cỏ trên đường, xe đến thổi còi thì đàn bò ấy tránh về hai bên đường, có một con bò lớn đã tránh về một bên đường rồi lại chạy sang bên kia với con, bị ngay cái xe đâm ngã xuống, hành-khách hoảng hốt nhảy xuống đầy xe lùi lại thì con bò ấy đã ngất đi rồi; nhưng may xe mới đâm phải chân, nên nó nằm một hồi rồi lại đứng dậy được, chỉ có què mất hai chân trước.

May xe không hại gì, chỉ có cái tái hỏng một tí, chữa trong 10 phút đồng hồ thì lại đi được ngay.

Cũng vì hỏng một tí đó, mà người tài-xế chữa sơ sài cho nên lại xảy ra một nạn nữa rất là ghê sợ, xe đi đến cột kilomètre 43 về địa phận làng Mỹ-xuyên (Quảng-hóa) và làng Quán-vinh (Cẩm-thủy) thì tự nhiên tái không được nữa, xe chạy về một bên mép đường rồi lăn xuống ruộng, hành-khách và đồ đạc đều lăn xuống bùn ướt từ đầu chí chân lấm loa lấm loét, may mà chẳng ai bị thương tích gì. Lại một điều làm cho hành khách bối rối thêm là vì khi xe đổ xuống, thì trời cho một cơn dông, sấm sét ầm ầm mưa luôn như suối, xa làng xa chợ, cách quán cách hàng chẳng biết vào đâu mà náu ẩn; xe thì còn nằm dưới ruộng, không biết thuê ai giất lên cho. Sau phải vào trong làng người Mỹ-xuyên thuê người giất xe lên được trên đường, thì máy hỏng, chữa mãi từ 6 giờ chiều cho đến 12 giờ đêm mới đi được.

Ký giả có đi chuyến xe ấy, nên khi về tới nơi thì càng nghĩ lại càng ghê gớm mà trong bụng chỉ phàn nàn một là việc chăn trâu bò ở trên đường quan đã nhiều lần ngăn cấm mà bây giờ vẫn còn xảy ra những chuyện không ngờ.

Một người đi đường lại cảo.

VINH

Lễ tuyên sắc tại hành-cung. — Hồi 7 giờ sáng hôm 4 Juillet, các ông tòng sự các sở đã cùng nhau thiết-lễ tại hành-cung để các quan tỉnh vào làm lễ tuyên sắc, vì mới được đối thụ phẩm hàm như ngoài Bắc.

Cô đầu nào thế? — Gần nửa đêm hôm kia, hàng phố đã sắp được yên giấc mà chị em còn gia công giở võ với nhau, làm cho ai nấy cũng phải kêu ca khó chịu về sự huyên náo, không biết chị em tranh nhau tình nhân ngài gì mà hết đấu khẩu lại giở võ Tàu ra thế?

Cũng cô đầu cũng quan viên. — Công-tử kia mới cuỗn gói được của song đường hơn trăm bạc, vội vàng ra tỉnh may mặc thỏa thuê, còn giăm chục, thấy thủ Bình-khang cũng muốn học đòi sắng-tê tỏm chát, lạ gì chị em thấy bở, tranh nhau gạ bắt nhân tình, hết lòng chiều chuộng. Hay đâu! duyên kia không hẹn mà nên, trong số đó có một cô nọ mới vào tập sự, cô ta cũng đã phong trần nhiều nỗi, nay đó mai đây, cách sinh nhai xem chừng khốn quẫn, gặp dịp may mới đặng vào sổ đoạn-trường, thì lại gặp ngay công-tử, thôi thì tâm đầu ý hợp, quyết cùng nhau sinh tử dữ đồng. Ngờ đâu, được vài hôm thì tiền lưng đã cạn, mụ chủ phải rước tượng ra ngoài, cùng nhau bàn tính, vô kế khả thi, giờ thắt lưng bao, còn được tam nguyên có lẻ, giở nghề buôn tôm, chồng làm vợ bán, được giăm hôm, người ăn núi lở, vốn liếng đã đi đời nhà ma; thôi thì tiền hết gạo không, mời anh ở lại mà trông lấy hòm; tiền tiếp gạo còn, bao giờ tiền tiếp gạo còn, thì em sẽ lại giữ hòm cho anh; gương vỡ lại lành!

Cuộc Đấu-xảo Mỹ-nghệ

Hội Khai-trí-Tiến-đức định cuộc Đấu-xảo Mỹ-nghệ của hội tổ-chức ra, bắt đầu từ ngày 1er Novembre 1923.

Các đơn xin dự cuộc Đấu-xảo thì nhận từ nay cho đến 30 Septembre 1923 thì thôi.

Còn các đồ Đấu-xảo sẽ nhận tại nhà hội-quán ở phố hàng Trống từ ngày 20 đến ngày 25 Octobre 1923.

Ai có đơn dự cuộc Đấu-xảo hay muốn hỏi điều gì về việc ấy thì viết thư cho ông Trưởng ban Mỹ-nghệ là Monsieur HIÉROLTZ, Directeur de l'École des Arts appliqués à Hanoi.

PHÒNG - THĂM - BỆNH

CỦA QUAN
Y-khoa Bác-sĩ MAURICE LOUBET

Thương thụ độ ngũ đẳng Bảo-đức bội-tinh
Nguyên chuyên về ngoại-khoa tại bệnh viện Tunis, Fez, Rabat, Casablanca Port-Saïd (Ai-cập) Huế.

Ngoại khoa, hộ-sinh, chữa mắt và các thứ bệnh lậu, bệnh giang mai

Giờ khám bệnh: Buổi sáng 7 giờ đến 9 giờ — chiều 14 — đến 17 —

KHÁM BỆNH: Giá 3 đồng một lần
XIN GIẤY LÀM-CHỨNG: Giá 1$50
Phòng thăm bệnh tại ĐƯỜNG GIA-LONG, 22.
Giây nói số 226

2013

SÁCH MỚI XUẤT BẢN

ẤU-HỌC TOÁN-PHÁP

CỦA
NGUYỄN-NGỌC-QUẤN
soạn

Giá 0$30 *một quyển*

Tiền cước gửi recommandé 0$11

Bán tại Bản-quán và có gửi *bán ở các hàng sách.*

ĐỊNH-GIÁ-VIÊN THUỘC VỀ TÒA-ÁN SƠ-THẨM TẠI HANOI

Tự ý phát mại

Đấu-giá những xe ô-tô những xe tay nhà, và các đồ phụ

Đến ngày thứ sáu 13 Juillet 1923, hồi 8 giờ rưỡi sáng, tại xưởng Aviat (Garage Aviat) « chỗ để các hạng ô-tô » 45, phố hàng Vôi, Hanoi sẽ bán đấu-giá, những xe ô-tô, các đồ phụ, xe tay nhà, liệt kê như sau này:

Một cái xe ô-tô con hiệu « *Mobilette* » 12 C.V. 2 chỗ ngồi, máy còn tốt lắm. Đặt giá 600 p.00.

Một cái xe ô-tô hiệu « Oakland » 15 mã lực, 6 xếp dịp (cylindres), chạy tốt lắm. Đặt giá. . . . 900 p. 00

Một cái xe hiệu « Scar » đóng theo kiểu Renault, 15 mã-lực, 7 chỗ ngồi, chạy tốt lắm không đặt giá.

Hai cái xe tay nhà còn tốt lắm.

Các thứ đồ phụ, vặt vãnh.

Những chủ có xe ô-tô muốn bán theo vào kỳ bán ấy là ngày thứ sáu 13 Juillet 1923, thì phải báo trước cho M. Aviat, 48 giờ để biên tên vào sổ.

Bán tiền ngay và mỗi đồng bạc phải trả thêm 1 hào tiền phí-tổn.

Định-giá viên
FLEURY

Muốn xem những xe ô-tô bán ở trên này thì đến tại xưởng Aviat, xưởng để các thứ xe, 45, phố hàng Vôi, Hanoi, ngày hôm trước khi bán là ngày 12 Juillet 1923, sáng từ 8 giờ đến 11 giờ, chiều từ 14 giờ đến 18 giờ.

2091

Distillerie du Nord

NGUYỄN-VĂN-MÃO & Cie
31, Bd Henri d'Orléans, Hanoi

Mới có một nhà của người Nam-Việt được phép lập lên để chế các thứ rượu mùi, hiệu là ÔNG SAO, so với các thứ rượu đã chế ra bán tại Bắc-kỳ thì khác nhau lắm, xin quý khách nhận rõ hiệu tem gián có ÔNG SAO khỏi nhầm.

Bản-hiệu bán buôn, bán lẻ, giá tính rất rẻ. Xin các quý-khách chiếu cố đến cho.

Quý-khách ở xa muốn mua thứ rượu gì hay hỏi han điều gì xin cứ viết thơ cho bản-hiệu thì bản-hiệu xin trả lời ngay.

Ông nói số 367

2073

興 CHÂN-HƯNG 眞

[illegible]

2085

Công-ty điện-khí Đông-pháp

Cây-cối ở gần các giây cái dẫn điện vào các nhà xén cành không được cẩn thận, gây nên lắm sự bất tiện mà trong những lúc có cơn dông làm cho cháy cầu chì hay đứt giây điện như trong cơn dông ngày 16 mới rồi, mà trong lúc ấy đến khi sửa lại đường điện, ngộ ai vô ý đụng phải giây điện có thể gây nên lắm sự rủi-ro.

Vậy ông Chánh Giám-đốc công-ty điện-khí xin có lời công-bố mọi lẽ để các nhà mua điện biết.

Xin các ngài cho xén ngay cây-cối, khiến cho từ giây điện cho đến cành cây phải cách ít ra là một thước.

Các ngài mua điện muốn nhờ Công-ty làm giùm việc ấy cũng được.

TRẢ TIỀN BẰNG CON-NIÊM

(Paiements en timbres-postes)

Nhiều ông gửi tiền trả bản-quán bằng con-niêm, sự ấy thiệt cho bản-quán lắm. Vậy có lời trình các ngài trừ ra những tiền đổi chỗ ở, còn thì bản-quán không nhận tiền gì trả bằng con-niêm cả.

Hiệu Nam-Bảo đổi chủ

Tôi có lời bá cáo để các qui khách và thân bằng cố hữu biết cho rằng: tôi đã nhượng lại hiệu Nam-Bảo bán đồ vàng bạc ở phố, hàng Đào, số 16, Hanoi, cho bà nhạc tôi tên là Đặng-thị-Trường, vì tôi đương tòng sự sở công; cho nên không có phép đứng tên buôn bán nữa.

Các qui-khách có cần dùng hàng hóa gì, xin viết thư hay là thân đến bản-hiệu đã có quản lý nghênh tiếp cũng như tôi. Xin các ngài chiếu-cố cho.

Các thân bằng cố hữu có cần hỏi riêng việc gì với tôi, xin viết thơ hay là thân đến chơi với tôi ở tại phố hàng Da, số 40, Hanoi thì lấy làm đa tạ lắm.

Kính cáo
NGUYỄN-HỮU-QUÝ.
40, Rue des Cuirs, 40, Hanoi.

PHONG-TÀI

HIỆU ANNAM ĐÓNG GIẦY
Số 48, phố Xe-điếu (Rue des Pipes) Hanoi.

Được giải thưởng nhất trong kỳ đấu-xảo riêng tại cuộc Hội-chợ Hà-nội 1922.

Có catalogue riêng qui-khách muốn xem xin viết thơ về hỏi, bản-hiệu sẽ gửi biếu.

XIN XEM CHO KỸ

Phần nhiều các qui-khách xem báo thấy có đăng cáo-bạch của bản-hiệu, đến khi về mua lại mua ở hiệu thuốc khác, sau nhỡ mà làm ra không đỡ được, lại viết thư trách bản-hiệu. Vậy gọi có mấy lời kính trình các qui-khách rõ cho và xin các ngài từ rày đã có lòng chiếu-cố đến bản-hiệu thì xin nhận rõ:

« Nhà Bán-thuốc Ed Montès có đồng-hồ ba chuông mà ở ngay giữa phố Tràng-tiền, số nhà 54, Hanoi. »

Nay kính,
ED. MONTÈS,
64. Rue Paul Bert, Hanoi

HIỆU BÁN ĐỒ VÀNG BẠC

泰 LỢI-THÁI 利

110, Rue des Changeurs, 110
HANOI

Kính trình qui-khách các tỉnh được biết rằng Bởi giá vàng cao hạ thất thường, vậy khi các ngài hỏi giá mà bản-hiệu đã trả lời, thì nên gửi ngay mandat giây-thép về đặt trước độ 10%. mà hễ hàng gửi đến nơi các ngài cũng nên lĩnh cho sớm sớm, được thế thì chúng tôi mới đỡ thiệt, mà giữ được giá bán phải chăng.

2065

舊 春 堂 珠 珀 散

Thuốc lở châu-phách-tán

Thuốc lở này rất thơm, sạch, mát, mà chóng khỏi, bất cứ trẻ con người lớn, tim la phi lở, sài chàm, cam khoét, thối lồm ăn tai, thối tai, các chứng lở ngứa ngoài da, bôi đều khỏi cả. Lọ nhớn giá 0$50, lọ nhỡ giá 0$30, lọ nhỏ giá 0$15, mua buôn nhiều có trừ hoa hồng. Các nơi đã ấn-định có bán hộ như sau này: Hiệu *Mạc-Đình-Tư*, số 136, phố hàng Bông; nhà in *Đông-kinh ấn-quán*, số 82, phố hàng Gai; nhà in *Thực-Nghiệp ấn-quán*, số 43, phố Hồ-hoàn-kiếm; nhà in *Kim-Đức-Giang*, số 83, phố hàng Bồ; hiệu *Vĩnh-Xương*, số 26, phố hàng Trống; hiệu *Phượng-Đình*, số 100 phố Cầu gỗ; hiệu *Nam Thành dược-phòng*, số 83, phố hàng Đào; hiệu *Vĩnh-Lợi-Vinh*, số 69, phố hàng Bồ; hiệu *Hưng-Long*, số 27, phố hàng Bát-đàn; hiệu *Vạn-Xuân* chụp ảnh, số 12, phố hàng Điếu; hiệu *G.-Long*, số 18, phố Tiền-tsin; hiệu *Quảng-Lợi* số 23, và hiệu *Bảo Hợp*, số 27, phố Chợ nhớn cũ; hiệu *Hạnh-Nhân-Đường*, số 51, và hiệu *Hưng-Tường*, số 52, phố Phúc-kiến; hiệu *Vĩnh-Hợp-Thành*, số 119, và hiệu *Hạnh-Hòa-Đường*, số 127, phố hàng Buồm; hiệu hàng Giầy, số 29, phố Hà-trung (Ngõ-trạm) Hanoi; hiệu *Hợp-Hing-Long*, số 23, phố Khách Haiphong; hiệu *Hoa-Sinh-Đường*, số 167, phố Khách Nam-định; hiệu *Vạn-An*, phố Yên thái, Yên bay; hiệu *Ngô-Huy-Trang*, làng An luân, huyện An-lão, Kiến-an; hiệu *Tam-Hòa*, phủ Nho-quan, và hiệu *Song-Hòa*, phố Gia-viễn, Ninh-bình; hiệu *Đào-Phong-Đường*, phố La-ga, Nghệ-an; hiệu *Từ-Ngọc-Liên*, số 46, phố Đáp-cầu; hiệu *Xuyên-Tri*, sở may áo, Yunnanfou; hiệu *Sai-Cheung*, số 41 phố Winh-lok, Hồng-kông. Các nơi kể trên có bán hộ cả thuốc cao răng, thuốc thấp, thuốc đau bụng kinh niên, thuốc bảo-thận hoàn và các thứ thuốc cần dùng đều công hiệu cả. Xin các qui-khách chiếu cố.

VẠN-XUÂN-ĐƯỜNG
Số 211, phố Tiền an, tỉnh Bắc-ninh

2020

Muốn được

SÁU TRĂM BẠC (600$)

thì hỏi thể lệ CUỘC THI ĐỐ *của*

HIỆU THUỐC LÁ "STIC" *mà thi.*

Thường vẫn mua thuốc "STIC" *ở hàng nào thì lại hàng ấy mà hỏi*

Mũ bằng **liège** có ở đâu làm được không?

Chính ở hiệu **HAI-CHINH, 76, Phố Cầu-Gỗ, Hanoi,** hiện bây giờ đã làm được trước nhất.

HAI-CHINH
76, Rue du Pont en Bois, 76
HANOI

2043

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)

Đồng-hồ đeo tay hạ giá

Mỗi cái 1$00

Thực các quý-khách, những đồng-hồ đeo tay của bản-hiệu vì giá hạ đến 8 quan nên những tối xin hỏi giá mỗi cái 1$00, nếu chiếm giá không bởi thời xin biên cái kinh giọng vàng có hộp cho xem như sau này :

Cùng kỳ đeo hay nhẫn đủ thấy giờ		Giá trước	Bây giờ	
—	lối	cỡ kim tỷ	—	6 00 — 9 00
—	lối	bàn thép và kim vàng	—	4 50 — 6 50
—	lối	vuông thực xinh	—	3 50 — 4 50

Mỗi cái quý-khách chiếm số nào 2 cái mà không hết giá, (chiếm giá trước) thời xin kính tặng 1 cái kính giọng vàng đời mới và 1 cái hộp kính aluminium và cả tiền nước nữa. Xin chiếm số cho.

TONG-YUNE-TAI
69, Phố hàng Ngang, HANOI
2040

Dùng thuốc phải cẩn-thận mới được!

Rượu bổ-đào : TONIQUE TONKINOIS

Đã mười mấy năm nay Bản-hiệu giao-thiệp với người bản-xứ đã nhiều lắm, và đã được lòng qui-khách tin-cẩn là bởi sự thực-thà ngay-thẳng. Tưởng nay cũng nên nhắc lại để các ngài so-sánh và xuy-xét thì sẽ biết rõ hơn sự thực-thà của Bản-hiệu. Thứ rượu bổ-đào của Bản-hiệu, người bản-xứ đều biết tiếng là một vị thuốc rất rẻ tiền và rất qui để trị các chứng bệnh như : kém ăn ngủ, mỏi mệt, cơm-yếu, hay chóng mặt nhức đầu, đau xương đau mình, lại rất là bổ sức cho đàn-bà đẻ, người ốm mới khỏe, người già-yếu sức lực kém có thể khỏe lại như khi trẻ, con nít từ 10 tuổi sẽ được mau lớn! Vì thế thứ rượu này đã được vô-số tờ chứng-chỉ là công-hiệu.

Giá bán 2$25 một chai lớn, từ sáu chai trở lên sẽ trừ hoa-hồng.

Hiệu Báo-chế MONTÈS, 84, phố Tràng-tiền, Hanoi.

NHỮNG ĐỒ TƠ LỤA
HIỆU
C. J. BONNET
LÀ TỐT HƠN CẢ
PACHOD Frères & Cie LYON
2044

THUỐC DRAGÉES RABUTEAU
(Liệu đầu nai)

Phần nhiều người chết vì bệnh thương-hàn và bệnh ho lao, thực hai bệnh ấy đáng ghê đáng sợ, vì nó làm cao cao mồ mồ giống của chúng ta : ấy là bệnh như vậy. Bệnh ấy người ta thường không đi phòng mấy, khi mới phải cũng không lấy gì làm nặng, sau 2 ba ấn sẽ làm cho yếu mà phải-ngã và làm cho giảm hết cả chân huyết đi mất. Nếu khi có bệnh thời khi nào xảy ra thì người khỏe cho có thể chống lại được, chứ người đã bị bệnh rồi mà muốn cho chắc là mắc phải.

Vậy thì nên dùng thuốc *Dragées Rabuteau* (liệu đầu nai). Dùng thuốc này thì da mặt xanh, sức lực lại khỏe mạnh, cũng việc lại muốn làm ăn như thường, ăn uống để tiêu, khỏe mạnh lạ lùng.

Chỉ dùng vài lọ *Dragées Rabuteau*, thì chẳng còn sợ gì bệnh nào nữa nữa.

Ở các hàng bào chế to đều có bán cả.
2039

Hiệu GIU-ICH *tức là Công-ty* CHU-VĂN-MINH *ở Haiphong, đường Sadi-Carnot, số 115 có nhà máy nấu dầu và chế các thứ sơn tây để các mài đặt dấu* CON GÀ VÀNG.

Sơn rất tốt, giá bán phải chăng, xin đồng-bào chiếu cố một lần, có mua thử cho bên-hiệu tồn-cứu, sẽ rõ giá liền ngay.

脊醫林桂張
HỎI CÁC ÔNG MẮC PHẢI BỆNH TRĨ ! XIN MỜI CÁC ÔNG QUÁ BỘ, TÔI CHỮA BỆNH NÀY

BỆNH TRĨ (*tức là bệnh lòi tí*) thực nhiều người mắc phải, chẳng những là đau đớn, nhọc còn đến khi *đại-tiện xong rồi thì lưu-huyết đầm đìa, thật là bất tiện cho người ta lắm, hễ không chữa ngay cho khỏi, để lâu thì càng ngày càng thêm nặng về sau khó chữa.*

Khi xưa chữa bệnh này đều dùng dao cắt cho nên người có bệnh lấy làm đau đớn, vậy nên tôi dụng tâm nghiên-cứu một cách mới chuyên-trị chữa bệnh này không đau, không sót, chỉ trong mấy hôm thôi những nỗi nhọc tự-kỷ rụng rời, mà trong khi dang chữa có thể làm lụng như thường không mất thì-giờ. Vậy Ngài nào mắc phải bệnh này xin mời đến :

M. TCHUONG-QUAY-LAM
76, Phố hàng Buồm. — HANOI

Sáng tiếp khách từ 8 giờ rưỡi cho đến 2 giờ chiều, đi chữa từ 2 giờ rưỡi đến 5 giờ.
Các tỉnh xa đến xin hỏa tiếp.
Thư từ xin trả lời ngay. 2090

HOTEL LÊ-VIÊN
(HÀNG CƠM TÂY)
58, Amiral-Courbet (phố La-côm)
Ngang nhà Máy-nước, gần nhà Hát-tây. — HAIPHONG

Có các thức bánh ngọt, lúc nào cũng có các món ăn nóng và nguội.
Có các thức rượu mùi và rượu uống trước khi ăn cơm, có rượu vang thùng trắng và đỏ thật tốt, giá tinh phải chăng.
Có phòng ăn riêng lịch-sự để tiếp qui-khách Annam và Trung-hoa.

GIÁ NHẤT ĐỊNH :

Một bữa ăn không rượu	0$60
Ăn cả tháng	30.00
Ăn nửa tháng	15.00

Bản-hiệu có nhận tiệc từ một trăm người ăn tại hiệu, hoặc đem đem nhà hay đem đi các tỉnh lân-cận. Các bữa ăn hàng ngày qui-khách muốn ăn tại nhà, bản-hiệu cũng xin đem lại, cũng tính một giá.

Có buồng cho thuê ngày và tháng, giường Hongkong, đèn điện, quạt-máy đủ cả, thật là vệ-sinh.
2054
P. DIÊN, Chủ-nhân

MUỐN TRỪ CÁC BỆNH SỐT RÉT CÁCH-NHẬT, BỆNH SỐT RÉT RỪNG
NÊN DÙNG THUỐC
QUINOFORME
hoàn hồng, hoàn viên
Trị đủ cả các thuộc-địa Pháp toàn dùng một thứ thuốc này.
Gửi mẫu và tờ cỉ các nơi xin cứ
Nhà bào thuốc LACROIX, 19-21, Rue Pétitjean à Girard — PARIS

Hỏi các ông mắc phải bệnh tinh (lậu và giang-mai) khuyên các ông chớ dùng thuốc nhảm, tốn tiền mà bệnh càng thêm nặng. Các ông nên mua thuốc ở Hiệu TỪ-NGỌC-LIÊN, số nhà 46, phố Principale, tỉnh Bắc-ninh, là một nhà chuyên-trị, bán thuốc bệnh tinh đã có tiếng, không ngày nào là không tiếp được giấy ngợi khen ở các nơi gửi lại. Cả cước độ hơn một đồng một lọ.
2052

Nhà Bạn-đồ « TÂM-TÂM » Hà-nội, ở phố hàng Trống. Chủ-nhật, thứ năm nào cũng có bán từ tám giờ sáng.

HỎI BẠN HÚT THUỐC LÁ
Bất cứ người bản-quốc hay là người Trung-hoa

Nên hút thuốc lá hiệu CORONA của Công-ty thuốc lá Đông-pháp làm ra chỉ để riêng cho hiệu GUIONEAUD Frères bán.

Thuốc lá ấy cuốn tinh bằng thuốc bán nước Algérie đem sang, giọng ngon mà lại thơm. Hút thuốc ấy không hại phổi.

Hút thuốc lá cuốn rồi và thuốc lá đời hiệu CORONA không ho bao giờ.

Không cứ người khỏe, cả người yếu mệt hút thuốc lá hiệu CORONA cũng không thấy khó chịu trong tì-vị.

Các bạn hút thuốc lá nên để ý nhận ra rằng thuốc lấy cuốn vừa to mà giá lại rẻ.

BÁN TẠI :
GUIONEAUD Frères
HANOI — HAIPHONG

華 PAO-VA 寶
28, Phố Hàng Bồ, Hanoi
號八竹棉門衙落行內河東

Chúng tôi trình-trình các quý-khách biết rằng nay chúng tôi mới có sang : ✻ Một bọn đồ mạ rất tốt như là quả cầu chạm rồng, vàng, diễn hết thảo lá, đào, vân vân.
✻ Một bọn nhẫn tinh đủ cả 4 thứ mặt, một đen mặt trắng, một vàng, một mặt đi cây, vân vân. Lại có cả nhẫn tinh song bằng vàng tây, song bọc vàng, song bọc bạc, vân vân ; quí khách đến ta mà đem những nhẫn tinh này thì hợp phép vệ sinh lắm đấy.

✻ Một bọn đồng-hồ quả-quít đeo bọc, đồng-hồ bỏ túi chung, đồng-hồ báo thức, đồng-hồ chăm-chỉ, vân vân.
✻ Một bọn chậu sứ đen sắc, lọ sứ, bát sứ, hồ sứ để thầy-tiên hay là bầy cảnh cũng được và bộ bình vân vân.

✻ Một bọn đồ mỹ-thuật ở Bắc-kinh sang.

Các thứ hàng mới sang kể năm sắc trên này chúng tôi xin bán hạ giá, mong cậy các quý-khách chiếu-cố cho thì chúng tôi lấy làm cảm ơn lắm lắm.
Nhân các đồ nữ trang, chân bàn, ngọc ngà, vàng thì không kể, chắc các quí-khách cũng đã tường cả rồi.

Cẩn-cáo
HIỆU PAO-VA
Phố Hàng Bồ, số nhà 28, Hanoi

FÊTE NATIONALE

Nhân dịp Hội Chính-chung 14 Juillet này

Bản-hiệu Bào-chế ông CHASSAGNE

59, phố Paul-Bert, trước cửa hồ Hoàn-kiếm và nhà Gô-đa trông sang

Có bán các thứ thuốc để làm pháo cây bông và các thứ pháo đốt xanh đỏ, vân vân

TỤC TÁI-SINH-DUYÊN

(Bắt đầu này cũng tiếp theo sự-tích Mạnh-lệ-quân, của Hương-diệp phu-nhân là một nhà nữ-sĩ thuở xưa soạn ra, Nam-Phong đã đăng lần trước, nay xin dịch thành văn nước để hiến các độc-giả.)

NGUYỄN-BỈNH-KHIÊM dịch thuật

Tên lão-nội-giám nói :

— *Hùng* quốc-cữu ơi ! quả-nhiên quốc-cữu ngồi thấp đèn mà đợi tôi, thế mới biết người qui-quốc thường hay tín-thực.

Hùng-khởi-phượng hỏi :

— Nhà-ngươi họ tên là gì ? vào cung đã được mấy năm nay ? mấy lời nhà-ngươi ngỏ cùng ta, ta chẳng biết ra làm sao cả.

Tên lão-nội-giám thở dài mà đáp rằng :

— *Hùng* quốc-cữu ơi ! tôi tên gọi *Vương-trung*. Vào cung từ đời tiên-vương, bấy giờ tôi hãy còn nhỏ, mà nay đầu đã bạc trắng, bấm đốt ngón tay, gần 50 năm trời. Ngồi thế-tử bị giam cầm ở trên lầu cao kia là về dòng tiền-vương tôi thuở xưa. *Nam-kim* nữ-chủ lập kế cho uống sinh-bán-hạ, để đến nỗi không nói được, rồi đem giam-cầm vào đấy, mà chiếm đoạt lấy ngôi vua. Tuy vậy thế-tử tôi vẫn thông-minh, hiểu biết mọi việc. Từ khi quốc-cữu đến, tôi cũng thường đem tình-hình trong cung mà nói cho thế-tử tôi nghe. Nữ-chủ nay-mê những thế nào và quốc-cữu nghiêm-chỉnh những thế nào tôi đều nói hết.

Vương trung nín lặng một chút, rồi lại nói :

— *Hùng* quốc-cữu ơi ! tôi thuật chuyện cho thế-tử tôi nghe thì thế-tử tôi chỉ làm-nhầm gật đầu, rồi lại ra hiệu bảo tôi đến nói với quốc-cữu. Ngặt vì *Nam-kim* nữ-chủ pháp-lệnh nghiêm-khắc lắm, cho nên bấy lâu tôi không dám đến. Độ này nữ-chủ bị bệnh, chẳng để trị gì đến nơi cung cấm, cũng là lòng trời xui-khiến mà hôm nay tôi bỗng gặp quí-nhân, tôi có một việc muốn nhờ quí-nhân, nếu quí-nhân thành-toàn cho được thì thật là một cái ơn tái-tạo vậy.

Vương trung vừa nói vừa khóc, lại sụp xuống đất lạy. *Hùng-khởi-phượng* vội-vàng đỡ dậy mà bảo rằng :

— Nếu việc như thế mà nhà-ngươi cần ta thì bá chẳng vì tình lắm thay. Ta đây cũng là một người bị giam-cấm, còn cứu ai được nữa.

Vương-trung lại khóc mà thưa rằng :

— Chúng tôi không dám quấy việc gì cả chỉ xin quốc-cữu nói giáp với *Nam kim* nữ-chủ cho thế-tử tôi được cắt tóc đi tu, thế là cứu cho thế-tử tôi được toàn tính-mệnh đó. Quốc cữu nói thì thế nào nữ-chủ cũng vâng lời. Vậy rồi tôi đem cơm vào, thế-tử tôi có viết mấy câu thơ, bảo tôi đệ trình quốc-cữu.

Nói xong, thò tay vào trong áo, lấy ra một mảnh giấy đệ trình *Hùng-khởi-phượng*. *Hùng-khởi-phượng* mở xem, bài thơ như sau này :

« *Thượng khách ít khi gặp,*
« *Sự tình khó giải phân.*
« *Bá phải tham cực-lạc,*
« *Chỉ muốn trọn tiền-nhân.*
« *Muốn thuở nước còn đó,*
« *Trăm năm đợi mấy xuân.*
« *Lòng này xin phải-nguyện,*
« *Rũ sạch bụi hồng-trần.* »

Hùng-khởi-phượng xem xong, tấm-tắc khen ngợi mà rằng :

— Thế-tử cũng có văn-tài ! Xem ý trong mấy câu thơ này thì là người chán đời, chỉ muốn cắt tóc đi tu mà thôi.

Hùng-khởi-phượng nói chưa dứt lời thì bỗng thấy có một người ở ngoài bước vào, *Vương-trung* chẳng còn hồn-vía nào, sợ toát mồ-hôi ra. *Hùng-khởi-phượng* ngảnh nhìn, lại có ý mừng rỡ.

Nguyên người vừa bước vào đó tức là gia-tướng *Hùng-khởi-phượng* tên gọi *Tô-thành*.

Bấy giờ *Tô-thành* sụp lạy mà bẩm rằng :

— Tôi là *Tô-thành*, xin cúi đầu lạy chào quốc-cữu.

Hùng khởi-phượng bảo *Tô-thành* dậy, rồi ngảnh lại nói với *Vương-trung* rằng :

— Người này là gia-tướng tôi, đã leo qua thành mà vào tới đây.

Vương-trung nghe nói, bấy giờ mới yên lòng. *Hùng-khởi-phượng* thở dài mà hỏi *Tô-thành* rằng :

— Thế nào ? *Doãn* tướng-công độ này vẫn được khang-kiện đó chứ ! Ta thường hỏi *Thuận-thiên vương*, cũng đã biết rằng quốc-sự mới tu-bổ được một nửa, mà mọi người đều bình-yên cả. Nhưng ta lại nghe đồn toàn-gia bộ *Hùng* ta đều bị giam cấm. *Phi-giao* hoàng-hậu lộng quyền chuyên-chính, làm nhiều sự hung-tàn, chẳng biết có quả như thế hay không ?

Tô-thành liền đáng dạy mà bẩm rằng :

— Dạ dám bẩm *Hùng* quốc-cữu ! Chính vì việc ấy mà hôm nay tôi vào đây. *Chu-thông* vừa mới tới đây, đã kể hết sự-tình trong nước. *Doãn* tướng-công có viết một bức thư, sai tôi đem vào để đệ trình quốc-cữu.

Nói xong, liền lấy bức thư giắt ở trong mình ra, đệ trình *Hùng-khởi-phượng*. *Hùng-khởi-phượng* trông thấy phong thư mấy lần gói kín, bỗng động lòng mà tin nước mắt khóc, rồi mở ra xem.

Bức thư như sau này :

« *Cách nhau trong gang tấc mà tự hồ góc bể bên trời. Thăm-thoắt bấy nhiêu năm, quốc-cữu vẫn giữ được tấm lòng sắt đá thì cũng là một bậc vĩ-nhân đời nay vậy.*

« *Bấy lâu ta vẫn nghe đồn Phi giao hoàng-hậu lộng quyền chuyên chính, ngày nay được tin, thật đã quả nhiên.*

« *Toàn-gia họ Hùng đều bị giam-cầm, may có thái-hậu hết sức hộ-trì, cho nên đã được an-toàn, cũng không phải lo ngại.*

« *Ngày nay quốc sự biến-thiên, thượng-hoàng bỏ đi, thái-hậu bị bệnh, việc nước như thế thì còn nghĩ chi đến việc nhà.*

« *Tôi nghe nói thế-tử Cao-tự về dòng tiền-vương bị nữ-chủ cho uống sinh-bán-hạ, đến nỗi câm không nói được, lại bắt đem giam-cầm ở trong cung.*

« *Ta nên bảo tên lão-nội-giám ở đấy, đang lúc đận-thường hãng ngày cho uống thì tự khắc dần dần sẽ khỏi được bệnh câm.*

« *Khi thế-tử khỏi bệnh câm, bấy giờ các quan văn võ triều thần sẽ họp nhau tôn lên làm vua. Còn ngôi thế-tử con nữ-chủ kia tác là một vì công-chúa cải dạng nam-trang vậy.*

« *Thế-tử đã làm vua thì hai ta tất được về nước. Việc này ta nên cẩn-thận lắm mới được, kẻo đến tai nữ-chủ thì tất có tai-họ về sau.*

« *Nội-giám Trương-thuận vốn người Bắc-kinh, theo Nam kim nữ chủ sang đây, người ấy có thể tin cậy được. Nhờ hắn giao-thông ám-tín thì ra vào sẽ không trở ngại gì.*

« *Nếu có việc gì cần dùng quân-sĩ thì 500 quân theo ta sang đây, bấy lận vẫn luyện tập chuyên cần, có thể giúp việc được.*

« *Đại-trượng-phu trong khi ngụ-cấp, nên phải bày mưu lập kế, chẳng lẽ cứ bó tay ngồi chịu chết hay sao. Nói thế là hết, quốc-cữu nên tường-xét.* »

Hùng-khởi-phượng xem xong, hai hàng nước mắt chảy xuống đòng-đòng, rồi giẫm chân đập bàn, tỏ ra ý tức giận.

(*Còn nữa*)

Cornille Imprimeur — Imprimerie du Trung-Bắc-Tân-Văn — Le Gérant : NGUYỄN-VĂN-LUẬN

Do Võ Phi Hùng Cựu HS Petrus Ký (67-74) tặng Huỳnh Chiếu Đẳng chủ Kho Sách Xưa Quán Ven Đường. (Từ microfilms của Đại học Cornell)